

از تهدیدات دور تا فرصت‌های نزدیک

امنیت انرژی جهان مزیت ویژه همکاری عربستان و ایران

رضا رئیس

روزنامه‌نگار و تحلیلگر سیاسی

از دهه ۶۰ و ۷۰ میلادی قرن بیستم، با سرمایه‌گذاری هنگفت غول‌های انرژی در صنعت نفت عربستان، گام به گام حاکمان سعودی با بهره‌گیری از این فرصت و ظرفیت در مسیر صعودی در عرصه‌های ژئوپلیتیک منطقه‌ای، نقش آفرینی به عنوان پدرخوانده کشورهای عربی و کشور کانونی در جهان اسلام حرکت کردند. در ابتدا هدف‌گذاری اولیه و اولویت اصلی آنان، اعتلا و استیلای جایگاه عربستان در میان کشورهای جهان عرب بود. در دورانی که مصر عبدالناصر و سوریه و تا حدودی عراق میدان‌دار و پیش قراولان تمدنی جهان عرب بودند و در دنیای رو به تجدد، عربستان سال‌های سال بود که شأن و اعتبار تاریخی و مر جعیت مذهبی و سیاسی خود را از دست داده بود و به مدد دلارهای نفتی درصدد بازگرداندن نقش تاریخی خود برآمد.

عربستانی‌ها آرام‌آرام پیش می‌آمدند تا با وقوع انقلاب اسلامی در ایران، بهترین فرصت را یافتند تا در هارتلند انرژی جهان به‌عنوان شریک استراتژیک ایالات متحده در خاورمیانه به ایفای نقش بپردازند و در این مسیر جایگاه مذهبی خود را نیز در جهان عرب به‌عنوان قطب مقابل ایران شیعی تقویت کنند.

افول تدریجی مصر و سوریه و عراق به واسطه مشکلات اقتصادی وفقدان رهبران کاریزماتیک و جنگ هشت ساله عراق و ایران که به تقلیل قدرت هر دو طرف انجامید، جملگی فرصت و زمینه برای تصاعد جایگاه عربستان را در میان کشورهای عربی به عنوان حامی و اسپانسر اصلی فراهم آورد. با حمله عراق به کویت، مر جعیت عربستان در میان کشورهای حوزه خلیج‌فارس تثبیت بیشتری یافت و بعد از تضعیف صدام، ایران و عربستان دو قطب اصلی رقابت منطقه‌ای شدند.

پس از ماجرای یازده سپتامبر و لشکرکشی آمریکا به منطقه، عربستان از یک تهدید جدی به واسطه نقش آفرینی اتباعش در حادثه، با صرف هزینه‌های هنگفت، تهدید را تبدیل به یک فرصت کرد و خاندان حاکم، ضمن حذف معارضان داخلی همچون بن لادن و تندروهای افراطی، ضدغربی، حذف صدام، تسوپ را به زمین ایران انداخته و با هزینه‌های بسیار ایران را عامل ثبات‌زدای منطقه معرفی کرده و بدین گونه خود را متحد استراتژیک غرب در برابر ایران معرفی و جا انداخت.

با وقوع بهار عربی که هدفش ساقط کردن دولت‌های تمامیت‌خواه و متصلب و مترجع جهان عرب بود و علی‌القاعده نام عربستان باید در سرلیست تغییر و تحولات قرار می‌گرفت، بازهم حاکمان عربستان از تهدید، فرصت ساختند و افکار عمومی جهان عرب را به سمت و سوی مصر و سوریه سوق دادند؛ به‌خصوص با ایجاد بلبوای بزرگ در سوریه، اذهان را به کلی از اهداف اولیه خیزش مردمی و دموکراسی‌خواهی در جهان عرب به سمت و سوی مجادلات قومی و قبیله‌ای و نزاع‌های مذهبی سوق دادند و با آمدن داعش و نخله‌های تندرو تکفیری-سلفی که بازمج خاستگاه اصلی آنان در شبه‌جزیره عربستان قرار داشت، دعوا و نزاع منطقه‌ای را به دور از مرزهای خود برده و ترکیه و عراق و ایران را درگیر مجادلات ژئوپلیتیکی کرده و خود در حاشیه امن قرار گرفتند.

با روی کار آمدن شاخه بن‌سلمان در خاندان آل سعود، شیب نقش آفرینی و دخالت عربستان در تحولات منطقه‌ای سروشکل جدی‌تری به خود گرفت و برای اولین بار به دخالت مستقیم نظامی در یمن منجر شد؛ به‌خصوص که در عراق و سوریه ایران توانسته بود، با تقوץ بر دیگر رقبای منطقه‌ای، دست بالا را در تحولات میدانی و ژئوپلیتیکی از آن خود داشته باشد.

ولیعهد جوان عربستان با هدایتگری محمد بن زاید، در برابر ایران سیاست تنهاجی-تقابلی افراطی را برگزید و علاوه بر نزاع‌های غیرمستقیم در ماجرای برجام تا سوریه، و عراق، جنگ تمام‌عیار در یمن و... هر چه پیش‌تر آمدیم، بر دایره تخاصم افزود و حتی در اردیبهشت‌ماه سال ۹۶ ایران را تهدید به دخالت مستقیم و ایجاد ناامنی در داخل مرزهای ایران کرد و آمدن ترامپ و نزدیکی بن‌سلمان و بن زاید به او، آنان را در این مسیر جسورتر نیز کرد.

پروژه سه‌گانه استیلای عربستان در کشورهای حاشیه خلیج‌فارس و جهان عرب، جهان اسلام وژئوپلیتیک منطقه‌ای، که از دهه ۷۰ میلادی به تدریج و گام به گام جلو آمده بود در هر سه حوزه در میانه دهه دوم، هزاره سوم میلادی دچار اختلالات جدی شده بود. حاکمان قطر در حوزه کشورهای حاشیه خلیج فارس، ساز مخالف کوک کرده و خود با نزدیکی و حمایت طیف اخوانی، ادعای مر جعیت مستقل از عربستان را داشتند، در رقابت با ایران در عرصه ژئوپلیتیکی نیز عربستان نه‌تنها در عراق و سوریه و لبنان که در بیخ گوشش در یمن نیز مقهور و مستأصل شده بود و بالاخره در جهان اسلام هم آن مر جعیت بازیافته ابتدای قرن تازه را نداشت و با کنار رفتن ترامپ از عرصه ریاست‌جمهوری آن شریک مطمئن و همراه همیشگی در هیئت حاکمه ایالات متحده را از دست داده بود.

اینجا بود که محمد بن‌سلمان که می‌خواست توسعه عربستان را با بهره‌گیری از ظرفیت‌های ویژه عربستان در حوزه انرژی پی گرفته و منادی توسعه و اصلاحات اقتصادی و سیاسی باشد، با تجربه همه‌سال‌های گذشته دانست که با سیاست‌های تنهاجی امکان حذف رقبای و مر جعیت‌یابی با تقوץ نظامی، سیاسی و ژئوپلیتیک را نداشته و پیشرفت اقتصادی و تضمین امنیت انرژی به عنوان مهم‌ترین مولفه و مزیت عربستان را در قالب نزاع‌افزایی و تخاصم‌گرایی نخواهد داشت.

درست از همینجا بود که عربستان تغییر استراتژی و تاکتیک داد، در حوزه سیاست خارجی و حتی در مسیر همکاری اقتصادی به ظرفیت‌نگری توجه کرد و علاوه بر ایالات متحده به تدریج خود را از سایه هژمونیک آمریکا خارج کرد و با روس‌ها و چین‌ها وارد تعاملات جهانی شد. در حوزه سیاست منطقه‌ای به جای نزاع مستقیم با ایران و دیگر رقبای همچون قطر، حوزه زورآزمایی را به عرصه اقتصاد و دیپلماسی رهنمون کرد و تر جیح داد که به جای صرف هزینه‌های سرسام‌آور در حوزه تقابلی و درگیری‌های ژئوپلیتیکی در حوزه دیپلماسی سرمایه‌گذاری کرده و در مسیر منافع مشترک، ظرفیت‌های خارجی را تر جیب به نقش آفرینی بر سر منافع مشترک کند.

بدین سان با میانجیگری چین با ایران از سر ترک مخاصمه درآمد، به جای بر خورد استیلاجویانه با قطر، مهار هوشمندانه را در نظر گرفت و به جای منازعه با طیف اخوانی و ترکیه، سعی کرد چراغ خاموش با بهره‌گیری از ظرفیت اقتصادی خود، تحولات را در راستای منافع خود سامان دهد. اینگونه بود که در غوغای دو سال اخیر در خاورمیانه و تنش شدید آمریکا و متحدانش با یمن، حتی یک گلوله به سمت منابع حیاتی و استراتژیک نفتی عربستان شلیک نشد و شاه‌رگ امنیت انرژی محفوظ ماند، در سفر دونالد ترامپ به عربستان، در حالی که قطر یکی از میزبانان سفر ترامپ بود، امیر قطر به ریاض آمد تا در عکس یادگاری و نمادین حاکمان کشورهای حاشیه خلیج‌فارس در کنار ترامپ حضور داشته باشد، و بالاخره با آوردن جولانی در کنار ترامپ و عادی‌سازی روابط، گوی سبقت از همه رقبای منطقه‌ای ربوده و بدون هیچ هزینه مستقیمی نقش ممتاز ژئوپلیتیکی خود را احیا و بالاتر از همه طیف‌های درگیر در منطقه از جمله ترکیه و طیف اخوانی جهان عرب قرار دهد.

البته نکته این فعل و انفعالات برای ایران هم آن است که منافع کنونی و بلندمدت عربستان بیش و پیش از هر چیزی، مقوله امنیت انرژی است و ایران هم در ماجرای حوثی‌ها و منازعات اخیر یمن، نهایت همکاری را از خود نشان داده و اکنون موسم و مقطع بهره‌برداری است.

اگر در موسم انعقاد برجام، عربستان یکی از مهم‌ترین کارشکنان در پی رویکرد تقابلی بود، اکنون در بازتعریف سیاست‌ها و تغییر استراتژی، عربستان می‌تواند یکی از مهم‌ترین ابزارهای فشار به ترامپ در برابر تندروهای حامی اسرائیل برای حصول توافق با ایران باشد و آیین به معنای ترک مخاصمه و رقابت همیشگی با ایران نیست، بلکه منافع عربستان در حال حاضر اقتضای جدی به لحاظ منافع مشترک با ایران دارد و بر ماست که این موضوع را با جدیت دنبال و پیام‌های لازم را به حاکمان ریاض گوشزد کنیم و منطق با شرایط موجود در راستای منافع ملی خود از فرصت بهره ببریم؛ به جای آنکه اسیر در گذشته و شعارهای بیهوده و بی‌حاصل بمانیم.

تیتریک HEADLINE ONE

همنشینی تهران

همزمان با مذاکرات ایران و آمریکا مقام‌های ارشد کشور‌های منطقه در تهران گرد هم آمدند

گروه خبر: مجمع گفتگوی تهران از روز گذشته (یکشنبه ۲۸ اردیبهشت) با حضور مسعود پزشکیان، رئیس‌جمهور و وزرا، روسای اندیشکده‌ها و مقامات عالی‌رتبه کشور‌های مختلف و صاحب‌نظران بین‌المللی از ۵۳ کشور در مرکز مطالعات سیاسی و بین‌المللی وزارت امور خارجه و به نوعی با میزبانی عباس عراقچی، وزیر امور خارجه برگزار شد. طبق برنامه‌ریزی‌ها این مجمع دوروز (۲۸ و ۲۹ اردیبهشت) برگزار می‌شود. در روز اول این مجمع، مقامات ارشد برخی از کشور‌های منطقه از جمله حمد بن بدر بوسعیدی، وزیر امور خارجه سلطنت‌نشین عمان و امیر خان متقی، وزیر امور خارجه حکومت سرپرستی افغانستان و نجیروان بارزانی، رئیس اقلیم کردستان عراق و حکمت حاجی اف، دستیار رئیس‌جمهور آذربایجان و آرم‌ن گریگوریان، دبیر شورای عالی امنیت ملی ارمنستان و عادل عبدالمهدی، نخست‌وزیر پیشین عراق و سراج‌الدین مهرالدین، وزیر خارجه تاجیکستان، تعدادی از سفرای خارجی مقیم ایران و... حضور یافتند. سیدکمال خرازی، رئیس شورای راهبردی روابط خارجی و محمودجواد ظریف، وزیر امور خارجه اسبق ایران، یحیی رحیم صفوی، محمودجواد لاریجانی، مهدی سنائی تعدادی از نمایندگان مجلس و مدیران و مقامات ارشد وزارت خارجه و... در این مجمع حضور داشتند. اتفاق عجیب اینکه خبرنگاران، عکاسان و فیلمبرداران دعوت‌شده به مجمع گفت‌وگوی تهران، به سالن مجزا از سالن اصلی کنفرانس هدایت‌شده‌اند تا به صورت ژوئیدویی این برنامه را پوشش دهند. تنها تعداد اندکی از رسانه‌ها مانند صداوسیما به صورت گزینشی اجازه ورود به سالن اصلی را پیدا کرده‌اند. مسعود پزشکیان در حاشیه این مجمع با برخی از مهمانان شرکت‌کننده در این اجلاس از جمله مهرالدین سراج‌الدین، وزیر خارجه تاجیکستان و بدرالدین البوسعیدی، وزیر خارجه عمان و امیر خان متقی، سرپرست وزارت خارجه حکومت افغانستان و نجیروان بارزانی، رئیس اقلیم کردستان عراق و محمد بن عبد الرحمن آل ثانی، وزیر خارجه قطر دیدار و گفت‌وگو کرد.

⚡ غلط کردند دنبال ضعیف کردن ایران اند

مسعود پزشکیان، رئیس‌جمهور در مجمع گفت‌وگوهای تهران در پاسخ به این سوال که گسترش روابط با همسایگان و ایجاد تعادل در سیاست خارجی بود، این پیام شما در یافت شد؟ گفت: «پیام با انشای آقای ظریف تنظیم و از سوی بنده منتشر شد تا به دنیا اعلام کنیم که ما به سوی همه دست دوستی و رفائی و وفاقی دراز کرده‌ایم. متأسفانه کشورهای زورگو به دنبال القای ذهنیتی از ایران در منطقه و جهان هستند که تأمین‌کننده منافع آنهاست. آنها به دنبال این هستند تا بین ما و کشورهای منطقه اختلاف و دعوا ایجاد کنند.» پزشکیان افزود: «اینکه رئیس‌جمهور آمریکا به منطقه بیاید و ایران را عامل خطر معرفی کند، در راستای همین سیاست است، وگرنه ما خانه‌های مردم بی‌دفاع را بمباران می‌کنیم؟ ما دانشمندان و علمای دیگر کشورها را ترور کرده و مردم عادی را زیر خروارها خاک مدفون می‌کنیم؟ آیا ما مدعی هستیم که سلاح‌های قدرتمند داریم که قادر به نابودی زمین هستند؟ ما این حرف‌ها را می‌زنیم و اینگونه عمل می‌کنیم؛ یا کسانی که چنین کارهایی را در منطقه مرتکب می‌شوند و بعد دم از صلح و حقوق بشر هم می‌زنند؟ چه کسانی شهید هنیه را ترور و چه کسانی از این تروریست‌ها حمایت کردند؟ عجیب است؛ تروریست‌ها به قربانیان خود می‌گویند که شما تروریست هستید و ناامنی ایجاد کرده‌اید. این همان مرگ اخلاقی در سیاست‌ورزی‌رشی و غیرانسانی است که در جهان شگل داده‌اند.» او در واکنش به اظهارات اخیر ترامپ و با اشاره به کتاب «جنگ بی‌پایان»، گفت: «کتاب می‌گوید جنگی که راه انداخته شده برای این است که اگر کسی بگوید این منابع متعلق به من است و تونیاید به آن دست‌اندازی کنی، این برای دستیابی به آن، جنگ راه می‌اندازد. همین الان اگر منابع انرژی از خلیج فارس به آنجا منتقل نشود، آنجا قلع خواهند شد. لذا باید کاری کنند که ما با هم دعوا کنیم، تا آنها بتوانند راحت منابع ما را غارت کنند و ما برای یکدیگر تهدید باشیم تا آنها نفت ما را ببرند و در عوض به ما اسلحه بفروشند تا با هم بجنگیم. بعد بگویند که بیایید سرمایه‌هایتان را نیز در کشور ما سرمایه‌گذاری کنید و بعد مدعی شوند که اینها منابع‌شان را در کشور ما سرمایه‌گذاری می‌کنند. آن افراد به منطقه می‌آیند و به دنبال این است که ما را با دیدگری دعوا بیاندازد؛ ما را تهدید معرفی می‌کند تا به دیگران اسلحه بفروشد. یعنی از یکسو منابع ما را می‌برد و از سوی دیگر هر چه باقی می‌ماند را نیز با فروش اسلحه می‌گیرد تا دیگر چیزی در منطقه باقی نماند و ما در جنگی که آنها راه انداخته‌اند با هم بجنگیم.»

پزشکیان در پاسخ به این سوال که با توجه به تناقض‌گویی‌های طرف مقابل فکر می‌کنید چه توافقی حاصل شود؟ بیان کرد: «پاسخ به این سوال در چارچوب همان نکته‌ای است که توضیح دادم، اگر حق ما را بپذیرند بر اساس معاهدات بین‌المللی که حق استفاده صلح‌آمیز از انرژی هسته‌ای را برای ماقائل

تیتریک HEADLINE ONE

همنشینی تهران

همزمان با مذاکرات ایران و آمریکا مقام‌های ارشد کشور‌های منطقه در تهران گرد هم آمدند

شده است، یک مسئله است. چه کسی به اینها این حق را داده که بخواهند کشور‌های دیگر را از رشد کردن و پیشرفت علمی محروم کنند. می‌گویند ما می‌خواهیم ایران سلاح هسته‌ای نداشته باشد، خب، رهبر معظم انقلاب اسلامی نیز تأکید کردند که اساساً سلاح هسته‌ای با باور‌های اعتقادی سازگار نیست و در حوزه دفاعی ما جایی ندارد. شاید برخی می‌خواستند به این سمت بروند، اما رهبری فرمودند ما نمی‌توانیم به لحاظ اعتقادی سلاح هسته‌ای داشته باشیم، حالا اگر یک نفر هم این وسط بلند شود حرفی بزند، ملاک نیست، چراکه رهبری تأکید کردند که سلاح هسته‌ای با باور‌های ما همخوانی ندارد. مرتب تکرار می‌کنند که ما می‌خواهیم ایران سلاح هسته‌ای نداشته باشد، خب ما اصلاً سلاح هسته‌ای نمی‌خواهیم، شما هم بیایید هر قدر و به هر شکل بازرسی لازم است انجام دهید. فتوا در چارچوب اعتقادی ما مفهوم مشخصی دارد و ما نمی‌توانیم بگویم می‌خواهیم خلاف آن عمل کنیم.» رئیس‌جمهور در پاسخ به این سوال که شما به عنوان رئیس‌جمهور حق دارید برای نسل‌های آینده تصمیم بگیرید که از حقوق حقه‌اش محروم نشود یا استثنا شود؟ گفت: «اساساً اینها به آسمان بروند یا زمین بیایند، من به عنوان یک انسان هرگز زور را نمی‌پذیرم. هیچ انسان آزاده‌ای در هیچ نقطه‌ای از کشور و در هیچ نقطه‌ای از کشورهای منطقه زیر بار زور نمی‌رود. ما به هیچ‌وجه از این حق استفاده از فناوری صلح‌آمیز هسته‌ای دست نخواهیم کشید. اینها هر حرفی بزنند، هر کاری کنند، ما را تهدید کنند، تحریم کنند، فرقی ندارد.» او با اشاره به اینکه ما به دنبال صلح هستیم اما ترسی از تهدیدها هم نداریم، افزود: «نیازی نیست به ما اسلحه نشان دهند، ما به دنبال صلح و همکاری با همسایگان و دیگر کشور‌های دنیا هستیم، اما از حق خودمان هم نمی‌گذریم.» پزشکیان تأکید کرد: «همه‌شما می‌دانید که در حال حاضر رژیم صهیونیستی و آمریکا و حتی کشور‌های اروپایی تمام‌قو ذکرشان این است که ایران ضعیف شده و در داخل ایران اختلاف هست، پس ما می‌توانیم سیاست‌های خودمان را به آنها تحمیل کنیم. اما ما می‌گوییم شما غلط کرده‌اید که بخواهید چنین چیزی را دنبال کنید. ما تلاش کرده‌ایم که در داخل وفاق و همدلی و همبستگی را تقویت کنیم تا ایران هر چه بیشتر یکپارچه شود و حق هیچ فردی از هیچ قوم و نژادی نادیده گرفته نشود.»

⚡ رفع جامع تحریم‌ها تضمین شود

عباس عراقچی، وزیر امور خارجه نیز در این مجمع با گرمی داشتن یاد حسین امیرعبداللهیان، وزیر امور خارجه سابق و با اشاره به جنایات رژیم صهیونیستی در غزه، گفت: «آنچه در برابر چشمان ما فرو ریخته، مجموعه‌ای از «ميثاق‌های اخلاقی، حقوقی و سیاسی» است که قرار بود پایه‌های نظم جهانی را شکل دهد. در واقع، آنچه شاهدش هستیم، فروپاشی بنیان‌های تعهد و مسئولیت‌پذیری جمعی در قبال صلح، کرامت انسانی و وجدان مشترک جهانی است. روشن است که این وضعیت نمی‌تواند ادامه یابد.» او افزود: «آنچه امروز به‌عنوان «واقعیت منطقه» توسط آنها معرفی می‌شود، در اصل بازتاب روایت‌ها و برداشت‌های عمیقاً «برساخته»، آن‌هم صرفاً بر اساس منافع آنهاست که ضروری است از درون خود منطقه با تعریف و اصلاح گردند. منطقه غرب آسیا نیازمند یک بازنگری بنیادین در نگاه به خود است. تمرکز طولانی مدت بر رقابت‌هایی که از توهم تهدید دائمی ناشی شده‌اند، مانع از شکل‌گیری همکاری‌های مؤثر برای حل مسائل منطقه‌ای و جهانی شده و زمینه‌ساز دخالت‌های مخرب قدرت‌های فرامنطقه‌ای را فراهم آورده است. اکنون زمان آن فرا رسیده که این «شبه‌واقعیت برساخته و تحمیلی» را درگروگ کنیم و با تکیه بر تعامل، تفاهم و ارزش‌های مشترک، «نظمی واقعی، بومی و مطلوب» در منطقه پایه‌گذاری کنیم.» عراقچی با اشاره به اینکه گسترش روابط با کشور‌های آسیایی، آفریقایی و آمریکای لاتین از خطوط اصلی سیاست خارجی ما محسوب می‌شود، تأکید کرد: «عضویت ایران در نهادهایی مانند بریکس و سازمان همکاری شانگهای، و نیز تعمیق همکاری با کشور‌های اسلامی و اعضای جنبش عدم تعهد، نشان می‌دهد که جمهوری اسلامی در پی ایفای نقش فعال در شکل‌گیری نظم چندقطبی، متعادل و منصفانه در سطح بین‌الملل است. در نگاه ما به منطقه، امنیت و شکوفایی هر کشور به‌طور جدایی‌ناپذیر با امنیت و شکوفایی همسایگانش گره خورده است. صلح و امنیت در منطقه با بدون رسیدگی صادقانه، عمیق و همه‌جانبه به مسئله فلسطین امکان‌پذیر نیست.» وزیر امور خارجه بیان اینکه امروز، مسئله فلسطین مهم‌ترین و فوری‌ترین موضوع در دستور کار منطقه است، گفت: «ما راه‌حلی مسالمت‌آمیز برای مسئله فلسطین پیشنهاد می‌کنیم: برگزاری یک همه‌پرسی ملی با مشارکت تمامی اهالی اصل سرزمین فلسطین اعم از مسلمان، مسیحی و یهودی تا درباره نظام سیاسی آینده این سرزمین تصمیم‌گیری کنند.» او افزود: «در کنار مسائل منطقه‌ای، یکی دیگر از ابعاد مهم سیاست خارجی

گزارش دو

جنگ لفظی عراقچی – ویتکاف در باره غنی‌سازی

به زودی مشخص خواهد شد، روز آن تقریباً مشخص است ولی باید قطعی شود و احتمالاً به زودی اعلام می‌شود. خیلی دیر خواهد بود.» او با اشاره به اینکه وزیر خارجه دربار مکان مذاکرات نیز اطلاع‌رسانی می‌کند، در پاسخ به این سوال که وزیر خارجه عمان پیام کتبی از آمریکا آورده بود؟ افزود: «هیچ پیام مکتوبی را دریافت نکردیم.» عراقچی در پاسخ به این سوال که وزیر خارجه عمان با رهبری دیدار خواهد داشت؟ گفت: «خبر. چنین چیزی قرار نبوده است.»

⚡ دور پنجم مذاکرات در اروپا

از آن سو اما استیو ویتکاف، نماینده ترامپ در خاورمیانه درباره دور پنجم مذاکرات ایران و آمریکا، با ABC News گفت‌وگو کرد. او در پاسخ به اینکه طرح کلی توافق دونالد ترامپ با ایران چیست؟ تأکید کرد: «رئیس‌جمهور

این جمله آقای خاتمی را بپذیریم که: «ایرانی از هر کیش و آئین و سلیقه باید به‌عنوان شهروند صاحب حق و حرمت در این کشور احساس عزّت، آزادی و بر خور داری داشته باشد.» گفت‌وگو در خارج را با عزت و عقلانیت ادامه دهیم. در داخل نیز حقوق همگان را به رسمیت بشناسیم و تفاهم و گفت‌وگو را پایه رفتار و عمل سیاسی قرار دهیم. در درون حکومت نیز دنبال حذف و طرد نباشیم و مردم را فصل الخطاب بدانیم و بالاخره علم و عقلانیت و تجربه بشری را سرلوحه اداره امور قرار دهیم.